

George W. Bush (sanester) e Howard Dean èn ils contahents probabels da las proximas elecziuns en l'America.

FOTOS KEYSTONE

Tgi sfida Bush e Cheney?

La Partida democratica elegia prest ses candidats

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **«Tgi ans liberesch da George W. Bush?» Quai sa dumondan blers en l'America ed era tar nus en l'Europa. La politica senza scrupels da la superpussanza maina dischavantags multifars per noss continent, saja quai emissiuns da CO₂ senza misericordia, concorrenza dal dollar flaivel, discordia aifer l'Uniu europeica u schicanas encunter tgi che ristga da visitar ils Stadis Unids (SU).** Ma quest pajais cun tut ses «sbagls da bellezza» è e resta ina democrazia che funcziunescha dapi passa duatschient onns. Ans liberar e sa liberar sez da Bush sa be il pievel dals SU, sch'ins abstrahescha d'ina mort durant il temp d'uffizi pervi da malsogna (sco Franklin Delano Roosevelt 1945) u d'assassinat (sco John Fitzgerald Kennedy 1963).

Tscherner las delegaziuns

Da november 2004 elegia il pievel american ses president e vicepresident. El vegn a trametter enavos Bush en ses bain rural texan mo sche l'auter candidat – probablmain in um – para da porscher vistas megras ch'il president d'enfin uss. Be il pèr candidats a la presidenza e vicepresidenza tschernih da la Partida democratica (PD), ses uscheditg «ticket», avess schanzas da victorisar. Lez pèr vegn elegì d'ina radunanza «ad hoc» che cumpiglia cunzunt delegads da las partidas dals singuls stadis federativs. L'emprim sto mintga PD da stadi tscherner sia delegaziun; en ils plis fan

quai radunanzas numnadas «primaries», singuls stadis han comitès locals da partida, ils uscheditgs «caucuses». Cun gronda tensiun spetg'ins ussa ils emprims «caucuses», quels da l'Iowa (45 delegads), ils 19 da schaner, e cunzunt las emprimas «primaries», quellas da New Hampshire (22), ils 27. L'Iowa è situà circa a mesa via tranter ils dus oceans; sia populaziun s'interessa cunzunt per la politica interiura e na chapescha blier da dumondas globalas. Il New Hampshire, in dals stadis atlantics fundatur da la federaziun (1777), vala sco barometer dals trends naziunals. I suanda set termins electorals en favrer, ils 3, 7, 8, 10, 14, 17 e 24, lur ils 2 da mars, il «Super Tuesday», cun l'elecziun da 1151 delegads. Il mardi suenter, ils 9, vegnan elegids 465 delegads dal Sid: 195 da Texas, 177 da Florida, 60 da Louisiana e 33 da Mississipi; lura san ins forsa gia tgi che candidescha encunter Bush.

Il medi ed il general

Dapi mais datti in favorit: *Howard Dean*, anteriur guvernatur da Vermont, ussa medi da champagna en lez stadi dal Nordost limitrof da Québec e New Hampshire. Il pitschen Vermont, cun ses sirup d'ischi, ses toponims franzos e ses lieus da sport d'enviern en las «Green Mountains», è sco in tochet Canada en ils Stadis Unids. Tenor ina retschertga fatga da Silvester e Bumaun vuschass 22% da la populaziun dals SU per Dean, encunter be 10% per il segund democrat, senatur *John Kerry* da Massa-

chusetts, e 9% per il terz, senatur *Joseph Lieberman* da Connecticut, auter dus «North-Easterns». Ma reger ina superpussanza da passa 288 milliuns olmas pretenda autras abilitads che per in Vermont da 616 592. Dacurt entschaiiv'ins a relevar las flaivezzas da «Dr. Dean», per exempel sia ignoranza da la politica exteriura e sia pouca popularitad tranter la minoritad naira. In da ses otg rivals è il preditgant nair *Al Sharpton*. Strateges da politica fan endament ils fermes trumfs da Bush, cunzunt ils progress da l'economia, entant che sia flaivezza principala a pli lunga vista saja il dumber creschent da «boys» che turnan da l'Irac en in vaschè da l'armada. Tranter ils rivals da Dean progredescha perquai, cun 8% da las intenziuns electorals, in anteriur absolvent da la scola auta militara da West Point, il general pensiunà *Wesley Clark*. Lez ha cumandà las armadas alliadadas 1999 en Cosovo encunter la Serbia da Milosevic e demussà sia abilitad diplomatica. Tgi che sustegna Clark sa ch'ins gudogna in cumbat electoral tranter dretga e sanestra cun persuader la glieud perplexa dal center. Gnanc ils «Bushies» ils pli naziunalists na pudesan dir che Clark, blessà quatter giadas en Viêt-Nam, manchia da patriotissem. En mintga cas valia la paina da s'infurmar davart las discussiuns e decisiuns aifer la PD durant las emnas vegnentas. Tgi che triumfescha sur da ses otg rivals vegn lur a sfidar Bush en november; il davos pled ha il pievel dals SU.

Funtaunas: «Newsweek» e «Time» dals 12 da schaner 2004.